

Notities bij een territoriaal mannetje *Megachile willughbiella*

Anthonie Stip

Inleiding

Zouden bijen verschillend in het leven kunnen staan? Ik bedoel: kan het ene individu in een vergelijkbare situatie het anders aanpakken dan een ander individu van dezelfde soort? Of doen ze allemaal waar de omstandigheden hen op dat moment toe aanzetten? Deze vragen kwamen bij mij op toen ik op 13 augustus een tijdlang de verrichtingen van een mannetje Grote bladsnijder *Megachile willughbiella* kon volgen in onze tuin. Hij gedroeg zich uiterst territoriaal, veel meer dan ik ooit bij deze soort in onze tuin gezien heb. Ik besloot er eens wat op na te slaan, maar kon in de mij ter beschikking staande (digitale en analoge) literatuur zo snel geen beschrijving vinden die in de buurt komt van wat ik zag. Daarom heb ik de pen ter hand genomen en het zelf op schrift gesteld, wellicht riskerend dat mijn observaties in het voetspoor van vele anderen gaan. Ik houd mij in dat geval aanbevolen.

Toen ik ruim twee jaar geleden in het Gelderse Buren kwam wonen, heb ik de tuin een flinke impuls gegeven. In een hoek van het gazon verwijderde ik de saaie graszode en zaaide er een mengsel van inheemse flora van inheemse origine. Knoopkruid, gewone rolklaver, groot streepzaad en wat dies meer zij. Geflankeerd door aangeplant en steeds verder uitdijend struweel (wilg, sleedoorn, sporkehout, klein fruit), is het inmiddels een komen en gaan van insecten in onze tuin. Er wordt gegeten, gepaard, genesteld, gefeest en geparasiteerd, en dat allemaal onder onze neus. Prachtig! Het is op deze paar vierkante meter dat ik op 13 augustus een mannetje Grote bladsnijder ontwaar. Dat is geen bijzonderheid, want van mei tot en met juli en soms ook in augustus zijn er op zonnige dagen zonder moeite vaak één tot drie exemplaren in onze tuin te ontdekken, zowel mannetjes als vrouwtjes. Dit keer heb ik echter al in geen weken een grote bladsnijder gezien. Opeens is daar dus dit mannetje, grossierend in zijn individualisme. Hij is alleen. Geen soortgenoot te bekennen. Men bedenke: een houtsnipperpaadje met daarop een boomstronk van een 25 centimeter doorsnede, grenzend aan een twee vierkante meter bloemenpracht, met daarin twee forse plekken met gewone rolklaver in bloei. Dit alles vrijwel geheel in de zon en beschermt door

tuinafscheidingen. Ons mannetje *M. willughbiella* zit parmantig op de bast van de boomstronk. Vanaf dat punt maakt hij met tussenpozen van gemiddeld een halve minuut zigzaggende vluchten laag boven de vegetatie. Met name de gewone rolklavers inspecteert hij zorgvuldig, vast op zoek naar vrouwelijke soortgenoten.

Ik observeer het mannetje *M. willughbiella* ongeveer een halfuur, van 12:30 tot en met 13:00. In die tijd worden de gewone rolklavers bezocht door een stuifmeelverzamelend vrouwtje Grote wolvbij *Anthidium manicatum*, een Akkerhommelwerster *Bombus pascuorum* en een niet nader gedetermineerde sluipvlieg (Tachinidae sp.). Elk van deze insecten wordt vroeg of laat ontdekt door het mannetje *M. willughbiella*, waarop hij ze actief aanvalt en probeert te verjagen. Het gaat telkens erg snel, maar wat ik ervan heb kunnen zien, is dat het mannetje zijn 'opponent' zowel van bovenaf als vanaf de zijkant wegjaagt door ertegenaan te vliegen. Grappig genoeg laat de vrouwelijke Grote wolvbij zich niet zo snel opjatten: pas na vier pogingen tot weggagen heeft het mannetje *M. willughbiella* succes. Tussen de eerste en laatste verjaagpoging zit zeker vijf minuten, waarin de wolvbij ogenschijnlijk onverstoord actief stuifmeel blijft verzamelen. De Akkerhommelwerkster die de bloemen van de rolklaver bezoekt - in omvang toch zeker anderhalf keer de bladsnijder -, delft het onderspit na twee aanvallen, kort op elkaar uitgevoerd. De Tachinide sluipvlieg blaast bij de eerste aanval de aftocht en wordt zelfs gedurende een kleine meter afstand achtervolgd.

Al met al lijkt het er sterk op dat dit mannetje *M. willughbiella* zeer territoriaal is en geen indringers in zijn territorium duldt. Dat hij daarbij meerdere aanvallen op hetzelfde individu niet schuwt, maar in alle geobserveerde gevallen ook succesvol is, vind ik een prestatie van formaat. Alles voor de vrouwtjes, zullen we maar zeggen.

Summary

Notes to a territorial male *Megachile willughbiella*
On 13 august 2017 a male *Megachile willughbiella* was observed in a flower rich garden in the centre of the Netherlands (Buren, Gelderland). A patch of flowering *Lotus corniculatus* served as its territory. During half an hour of observations, three different insect species were attacked by the male *M. willughbiella*, in all cases leading to the retreat of the attacked insect. It happened to a pollen collecting female *Anthidium manicatum* (succes after 4 attempts), a worker *Bombus pascuorum* (2) and a Tachinid fly (1).